נאמר (עזרא ט ט) 'כִּי עֲבָדִים אֲנַחְנוּ וּבְעַבְדָתֵנוּ לֹא עֲזָבָנוּ אֱלֹהֵינוּ וַיַּט עָלֵינוּ חֶסֶד לִפְנֵי מַלְכֵי פָרַס לָתֵת לָנוּ מִחְיָה', אימתי נתקיים פסוק זה, בְּזֶמֶן הֶמָּן שגזר להשמיד את ישראל, וה' נטה עלינו חסד לפני אחשורוש שהיה מלך פרס, לבטל הגזירה ולהעמידנו בחיים.

רַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּא פָּתַח לָהּ פִּתְחָא לְהָא פָּרָשְׁתָא מֵהָכָא, נאמר (תהלים סו יב) 'הִרְכַּבְתָּ אֱנוֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ בָּאנוּ בָאֵשׁ וּבַמָּיִם', ודרש, 'בָּאנוּ בָאֵשׁ' בימי נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע, שהשליך לאש מי שלא השתחוה לצלם. 'וּבַמָּיִם' בימי פַּרְעֹה, שהשליך כל בן שנולד ליאור. והנאמר בסוף הפסוק 'וַתּוֹצִיאֵנוּ לְרְוָיָה' היה בימי הָמָן, שהציל ה' את ישראל מידיו.

רַבִּי יוֹחָנָן פָּתַח לָהּ פִּתְחָא לְהָא פָּרָשְׁתָא מֵהָכָא, נאמר (שם צח ג) 'זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָל אַפְסֵי אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ', ודרש, 'אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ' בימי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר, שהשלחו איגרות לכל מדינות המלך אחשורוש, ובכך נתפרסם הנס בכל העולם.

רֵישׁ לָקִישׁ פָּתַח לָהּ פִּתְחָא לְהָא פָּרָשְׁתָא מֵהָכָא, נאמר (משלי כח טו) 'אֲרִי נֹהֵם וְדֹב שׁוֹקֵק מוֹשֵׁל רָשָׁע עַל עַם דָּל', ודרש, 'אֲרִי נֹהֵם' זֶה נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע, דִּכְתִיב בֵּיהּ (ירמיה ד ז) 'עָלָה אַרְיֵה מִסֻּבְכּוֹ'. 'דֹּב שׁוֹקֵק' זֶה אַחַשְׁוֵרוֹשׁ, דִּכְתִיב בֵּיהּ (דניאל ז ה) 'וְאָרוּ חֵיוָה אָחֳרִי תִנְיָנָה דָּמְיָה לְדֻבָּ' – והנה חיה אחרת שניה הדומה לדוב, וְתַנְיָ רַב יוֹסֵף, חיה הדומה לדוב אֵלּוּ פָּרְסִיִּים, שֶׁאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין הרבה כְּדוֹב שאוכל ושותה הרבה, וּמְסוֹרָבָלִין בָּשָׂר [–שמינים] כְּדוֹב, וּמְגַדְּלִין שֵׂעָר כְּדוֹב, וְאֵין לָהֶם מְנוּחָה כְּדוֹב, שכשהוא קשור הוא הולך סביב עצמו ואינו עומד במקומו. ואחשורוש שהיה מלך פרס נקרא 'דוב'. 'מוֹשֵׁל רָשָׁע' זֶה הָמָן שרצה להשמיד את היהודים. 'עַל עַם דָּל' אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם דַּלִּים מִן הַמִּצְוֹת, ולכן נתחייבו כליה.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח לָהּ פִּתְחָא לְהָא פָּרָשְׁתָא מֵהָכָא, נאמר (קהלת י יח) 'בַּעֲצַלְתַּיִם יִמַּךְ הַמְקָרֶה וּבְשִׁפְלוּת יָדַיִם יִדְלֹף הַבָּיִת', ודרש זאת על גזירת המן, שבִּשְׁבִיל עַצְלוּת שֶׁהָיָה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא עָסְקוּ בַּתּוֹרָה, נַעֲשָׂה שׁוֹנְאוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָךְ. וְאֵין 'מָךְ' אֶלָּא עָנִי, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז ח) 'וְאִם מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ', שפירושו שאין לו לשלם דמי ערכו. וְאֵין 'מְקֶרֶה' אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד ג) 'הַמְקָרֶה בַּמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו'. והיינו 'בעצלתים' משום עצלות ישראל שלא עסקו בתורה, 'ימך המקרה', נעשה ה' כמי שאין יכול להושיעם מגזירת המן.

רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק פָּתַח לָהּ פִּתְחָא לְהָא פָּרָשְׁתָא מֵהָכָא, נאמר (שם קכד א–ב) 'שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל, לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם', ודרש ממה שנאמר 'בקום עלינו אדם' וְלֹא נאמר 'מֶלֶךְ', שבא לרמז על גזירת המן שלא היה מלך, ורצה להשמיד את ישראל.

רָבָא פָּתַח לָהּ פִּתְחָא לְהָא פָּרָשְׁתָא מֵהָכָא, נאמר (משלי כט ב) 'בִּרְבוֹת צַדִּיקִים יִשְׂמַח הָעָם וּכְמֹשֵׁל רָשָׁע יֵאָנַח עָם', ודרש, 'בִּרְבוֹת' [–לשון ריבוי וגדולה] צַדִּיקִים יִשְׂמַח הָעָם', זֶה מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר, כי כשעלו לגדולה שמחו העם, כִּדְכְתִיב כשיצא מרדכי מלפני המלך בלבוש מלכות (אסתר ח טו) 'וְהָעִיר שׁוּשָׁן צָהֲלָה וְשָׂמֵחָה'. 'וּכְמֹשֵׁל רָשָׁע יֵאָנַח עָם' זֶה הָמָן, דִּכְתִיב כשגידלו המלך ונתן לו לעשות ביהודים כטוב בעיניו (שם ג טו) 'וְהָעִיר שׁוּשָׁן נָבוֹכָה'.

רַב מַתְנָה אָמַר מֵהָכָא – פתח לה פיתחא מהפסוק הזה, נאמר (דברים ד ז) 'כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו כַּה' אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלָיו', ודרש, שעל מה שאמר המן שה' הרחיק את ישראל ממנו והם מפוזרים בין העמים, נאמר שה' קרוב אלינו ושומע תפילתנו בכל פעם שאנו קוראים אליו.

רַב אַשֵׁי אָמַר מֵהָכָא – פתח לה פיתחא מהפסוק הזה, נאמר (שם פסוק לד) 'אוֹ הֲנִסָּה אֱלֹהִים וגו' לָבוֹא לָקַחַת לוֹ גּוֹי מִקֶּרֶב גּוֹי', ודרש 'קרב' מלשון 'קרבו', כלומר, שלקח ה' את עם ישראל אליו, ולכך לא שייך שיהיו מסולקים ממנו, ולכן במצרים כשנמסרו בידם לעשות בהם כרצונם, הוציאם ה' ממצרים. וכמו כן כשנמסרו ביד המן להשמידם, הצילם ה' ולקחם אליו. ומזה יש ללמוד את גודל הנס, שכבר נמסרו לידו לאבדם והצילם ה' מידו.

הגמרא מביאה את פתיחת דרשת רב: 'וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ', אָמַר רַב, תיבת 'ויהי' היא כשתי תיבות, 'יי יְהִי', והם שתי לשונות של צער. הָרָא דִּכְתִיב – זהו מה שנאמר בתוכחה (שם כח סח) 'וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם לְאֹיְבֶיךָ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וגו' וְאֵין קֹנֶה', שנתקיימה תוכחה זו בגזירת המן, שגזר שלא יקנו אותם לעבדים.

וּשְׁמוּאֵל פתח לה פיתחא ואָמַר, נאמר (ויקרא כו מד) 'וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלֹּתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם', ודרש, 'לֹא מְאַסְתִּים' בימי יְוָונִים שגזרו על ישראל בימי החשמונאים וה' הצילם מידם. 'וְלֹא גְעַלְתִּים' בימי נְבוּכַדְנֶצַּר שהחריב את המקדש והגלה את ישראל. 'לְכַלֹּתָם' בימי הָמָן שגזר עליהם להשמידם וה' הצילם מידו. 'לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם' בימי פָּרְסִיִּים. 'כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם' לעתיד בימי גּוֹג וּמָגוֹג. שלעולם אין ה' מסיר חסדו מישראל.

בְּמַתְנִיתָא – בברייתא תָּנָא לדרוש הפסוק כך, 'לֹא מְאַסְתִּים' בימי כַּשְׂדִּים, שֶׁהֶעֱמַדְתִּי לָהֶם דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה שהיו ממונים על כל מדינת בבל, ומשום כך לא הרעו הבבליים לישראל. 'וְלֹא גְעַלְתִּים' בימי יְוָונִים שֶׁהֶעֱמַדְתִּי לָהֶם את שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק וְחַשְׁמוֹנַאי וּבָנָיו וּמַתִּתְיָהוּ כֹּהֵן גָּדוֹל, שעל ידם באה ישועה לישראל. 'לְכַלֹּתָם' בימי הָמָן שֶׁגזר להשמידם, וְהֶעֱמַדְתִּי לָהֶם מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר שעל ידם בטלה הגזירה. 'לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם' בימי פָּרְסִיִּים, שֶׁהֶעֱמַדְתִּי לָהֶם שֶׁל בֵּית רַבִּי וַחֲכָמֵי דּוֹרוֹת, והיה קיום לישראל. 'כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם' לֶעָתִיד לָבוֹא שה' בעצמו יגאלנו, ובכך תהיה הגאולה שלימה עד שֶׁאֵין כָּל אוּמָּה וְלָשׁוֹן יְכוֹלָה לִשְׁלוֹט בָּהֶם.

רַבִּי לֵוִי אָמַר מֵהָכָא – פתח לה פיתחא מפסוק זה, שאמר ה' לישראל שיגרשו את כל יושבי הארץ, ונאמר (במדבר לג נה) 'וְאִם לֹא תוֹרִישׁוּ [–תגרשו] אֶת יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וגו' וְצָרְרוּ אֶתְכֶם עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ', ודרש, שגם גזירת המן באה משום שלא הרג שאול את עמלק, וממנו יצא המן שרצה להשמיד את ישראל.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר מֵהָכָא – פתח לה פתחא מפסוק זה, שנאמר בפסוק שאחריו, שאם לא יורישו את יושבי הארץ 'וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֶעֱשֶׂה לָכֶם'. ודרש, שבימי המן נגזרה עליהם כליה, וכמעט באו לידי כך.

הגמרא חוזרת לדרוש את פסוקי המגילה: 'אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ', אָמַר רַב, נוטריקון 'אחז' ו'ראש', שהיה אָחִיו שֶׁל רֹאשׁ וּבֶן גִּילוֹ שֶׁל רֹאשׁ. ומבארת הגמרא: אָחִיו שֶׁל רֹאשׁ, שהיה אָחִיו שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע שֶׁנִּקְרָא 'רֹאשׁ', שֶׁנֶּאֱמַר בדניאל (ב לח) כשפתר את חלום נבוכדנצר, 'אַנְתְּ הוּא רֵישָׂא דִּי דַהֲבָא'. וכן היה אחשורוש בֶּן גִּילוֹ – בן מזלו שֶׁל רֹאשׁ, והיינו שלשניהם היתה כוונה אחת. שהוּא [–נבוכדנצר] הָרַג עם רב מישראל בחורבן הבית, וגם הוּא [–אחשורוש] בִּיקֵּשׁ לַהֲרוֹג את ישראל בגזירת המן. וכן הוּא [–נבוכדנצר] הֶחֱרִיב את המקדש, וגם הוּא [–אחשורוש] בִּיקֵּשׁ לְהַחֲרִיב את מה שהתחיל זרובבל לבנות בבית המקדש ברשות כורש, שֶׁנֶּאֱמַר (עזרא ד ו) 'וּבְמַלְכוּת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ בִּתְחִלַּת מַלְכוּתוֹ, כָּתְבוּ שִׂטְנָה עַל יֹשְׁבֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם', והיינו שיעמדו להם לשטן שלא יבנו את בית המקדש.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר, 'אחשורוש' יש בו אותיות 'שחור אש', ומרמז שֶׁהוּשְׁחֲרוּ פְּנֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בִּימָיו כְּשׁוּלֵי [–תחתית] קְדֵרָה, מפני הגזירות שגזר עליהם.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, 'אחשורוש' נוטריקון 'אחז' ו'ראש' [כפי שדרש רב], ופירושו שכָּל מִי שֶׁזּוֹכְרוֹ אָמַר 'אָח' [–אוי] לְ'רֹאשׁוֹ' של עצמו, משום שנזכר בצרות שהביא מלך זה.

וְרַבִּי חֲנִינָא אָמַר, 'אחשורוש' נוטריקון 'אח ו'רש', לרמז שֶׁהַכֹּל נַעֲשׂוּ רָשִׁין [–עניים] בִּימָיו, שנטל ממון הברירות במסים. שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר י א) 'וַיָּשֶׂם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מַס', וצעקו 'אח' על שנעשו 'רשין' בימיו.

הגמרא דורשת את המשך הפסוק: 'וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ', והוא כפל לשון, ללמד ש'הוּא' עומד בְּרֹאשָׁן מִתְּחִלָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ, שבתחילת מלכותו כתבו שטנה שלא יבנו את בית המקדש, כמבואר לעיל, ובסופו הרשיע בגזירת המן להשמיד את היהודים.

המשך בעמוד קב

הגמרא מביאה מקומות נוספים שהוזכר לשון זה אצל רשעים: 'הוּא עָשָׂו' (בראשית לו מג), היינו שהוּא עמד בְּרִשְׁעוֹ מֵתְּחִילָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ, בן חמש עשרה שנה מכר את הבכורה, ובסוף ימיו ערער על קבורת יעקב במערת המכפלה, כמבואר בסוטה (יג.). וכן נאמר (במדבר כו ט) 'הוּא דָתָן וַאֲבִירָם', והיינו שהֵן בְּרִשְׁעָן מֵתְּחִילָּתָן וְעַד סוֹפָן, שבתחילה נאמר עליהם (שמות ב יג) 'וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע לָמָּה תַכֶּה רֵעֶךָ', ובסוף הרשיעו במחלוקת קרח. וכן נאמר (דה"י ב כח כב) 'הוּא הַמֶּלֶךְ אָחָז', והיינו שהוּא בְּרִשְׁעוֹ מֵתְּחִילָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ, שמתחילה מעל בה', ואחר כך כשהצר לו הוסיף למעול.

הגמרא מביאה שגם אצל צדיקים מצינו לשון זה: נאמר (שם א' א כז) 'אַבְרָם הוּא אַבְרָהָם', והיינו שהוּא בְּצִדְקוֹ מֵתְּחִילָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ, שבהיותו בן שלש שנים הכיר את בוראו, ובסופו נאמר (בראשית יח יט) 'כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה אֶת בָּנָיו וגו' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט'. וכן נאמר (שמות ו כו) 'הוּא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה', והיינו שהֵן בְּצִדְקָן מֵתְּחִילָּתָן וְעַד סוֹפָן – שלא חטאו כלל חוץ ממי מריבה. וכן נאמר (שמואל א' יז יד) 'וְדָוִד הוּא הַקָּטָן', והיינו שהוּא בְּקַטְנוּתוֹ [–בענוותנותו] מֵתְּחִילָּתוֹ עַד סוֹפוֹ, שכְּשֵׁם שֶׁבְּקַטְנוּתוֹ [–קודם שמלך] הקטין עַצְמוֹ אֵצֶל מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּתוֹרָה – מפיבושת רבו, כָּךְ בְּמַלְכוּתוֹ הקטין עַצְמוֹ אֵצֶל מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה – אחיתופל שנתן לו עצה להחזיר מי התהום למקומם, וקראו 'אֱלוּפִי וּמְיֻדָּעִי' (תהלים נה יד).

הגמרא דורשת את המשך הפסוק האמור אצל אחשורוש: 'הַמֶּלֶךְ', אֲמַר רַב, מה שכתוב 'המולך' ולא 'שמלך' בלשון עבר כתחילת הפסוק 'ויהי בימי', בא ללמד שֶׁאחשורוש מֶלֶךְ מֵעַצְמוֹ ולא היה מזרע המלוכה. אֲמָרֵי לַהּ – יש אומרים שדבר זה הוא לו לִשְׁבָח, וְאָמְרֵי לַהּ שהוא לו לְגָנַאי. ומבארת הגמרא: אָמְרֵי לַהּ לִשְׁבָח, שמורה של מעלה יתירה, דְּלֹא הָוֶה אִינִישׁ דְּחָשִׁיב לְמַלְכָּא כְּוָותֵיהּ – שלא היה אדם אחר הראוי למלכות יותר ממנו. וְאָמְרֵי לַהּ לְגָנַאי, דְּלֹא הָוֶה חַיִּי [–ראוי] לְמַלְכוּתָא, וּמְמוֹנָא יְתֵירָא הוּא דְּיָהֵב – ונתן הרבה כסף, וְלֹכֵן קָם ומלך.

נאמר בהמשך הפסוק: שמלך 'מֵהֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ', נחלקו בדבר רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר שהוֹדּוּ היא בְּסוֹף הָעוֹלָם מצד אחד, וְכוּשׁ היא בְּסוֹף הָעוֹלָם מהצד השני, ופירוש הפסוק הוא כפשוטו, שמלך על כל המדינות שבין הודו לכוש. וְחַד אָמַר שהוֹדּוּ וְכוּשׁ נְבִיֵּי הֲדָדֵי הָווּ קָיְימֵי – סמוכות זו לזו, וממה שנאמר בסוף הפסוק שמלך ב'שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמְאָה מְדִינָה', מוכח שהפירוש הוא, כְּשֵׁם שֶׁמַּלְכוּתוֹ שמסומכות זו לזו וקל למשול בהן, כָּךְ מָלְכוּ במאה ועשרים ושבע מדינות שהם מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, והיינו שהיה שלטונו חזק בכולן, והיתה אימתו מוטלת על מדינות הרחוקות כמו על הקרובות.

הגמרא מביאה מחלוקת דומה בין רב ושמואל: כֵּיוֹצֵא בְּדָבָר אַתָּה אוֹמֵר, נאמר על שלמה המלך (מלכים א' ה ד) 'כִּי הוּא הָיָה בְּכָל עֵבֶר הַנָּהָר מִתִּפְסַח וְעַד עַזָּה', ונחלקו רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר, שתִּפְסַח בְּסוֹף הָעוֹלָם, וְעַזָּה היא בְּסוֹף הָעוֹלָם, ופירושו כפשוטו שמלך בכל העולם. וְחַד אָמַר, שתִּפְסַח וְעַזָּה בַּהֲדֵי הֲדָדֵי הָווּ קָיְימֵי – סמוכות זו לזו, וממה שנאמר 'בכל עבר הנהר', מוכח שהפירוש הוא, שכְּשֵׁם שֶׁמַּלְכוּתוֹ שלטון מלא עַל תִּפְסַח וְעַל עַזָּה, כָּךְ מָלַךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ. נאמר בהמשך הפסוק: שמלך על 'שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמְאָה מְדִינָה'. מנו תחילה את מספר השנים הקטן ולאחריו את מספר השנים הגדול, אָמַר רַב חִסְדָּא, דבר זה בא ללמד, שבִּתְחִילָּה מָלַךְ אחשורוש עַל שֶׁבַע מדינות, וּלְבַסּוֹף [–אחר זמן] גדלה מלכותו וּמָלַךְ עַל עוד עֶשְׂרִים מדינות, וּלְבַסּוֹף הוסיף וּמָלַךְ עַל עוד מֵאָה מדינות.

מקשה הגמרא: אֶלָּא מֵעַתָּה שמקום שמנו תחילה את מספר הקטן של השנים בא לדרשה, אם כן הנאמר (שמות ו ב) 'וְשֵׁנֵי חַיֵּי עָמְרָם שֶׁבַע וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה' מַאי דְּרָשְׁתְּ בֵּיהּ – מה תדרוש ממנו, ומוכח שאין לדרוש את סדר השנים.

מתרצת הגמרא: שַׁאנִי הָכָא – באחשורוש דִּכְרָא יְתֵירָא הוּא – שמנין המדינות מיותר. דִּמְכָרֵי [–שהרי] כְּתִיב שמלך 'מֵהֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ' ללמד שמלך על כל המדינות, אם כן 'שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמְאָה מְדִינָה' לָמָּה לִי, שִׁמַּע מִינַּהּ שבא לְלמד את הַדְּרָשָׁה של רב חסדא. תָּנוּ רַבָּנָן, שֶׁלֹּשָׁה מלכים מָלְכוּ בְּכִיפָּה – תחת כל כיפת הרקיע, כלומר, בכל העולם. וְאֵלּוּ הֵן: אַחְאָב, וְאַחַשְׁוֵרוֹשׁ, וּנְבוּכַדְנֶצַּר. מבארת הגמרא: באַחְאָב מצאנו שמלך על כל העולם, דִּכְתִיב שאמר עובדיה לאליהו (מלכים א' יח י) 'חַי ה' אֱלֹהֶיךָ אִם יֶשׁ גּוֹי וּמַמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא שָׁלַח אֲדֹנִי [–אחאב] שָׁם לְבַקֶּשְׁךָ וגו' וְאָמְרוּ אַיִן וְהִשְׁבִּיעַ אֶת הַמַּמְלָכָה וְאֶת הַגּוֹי כִּי לֹא יִמְצָאֲךָה'. מדייקת הגמרא: וְאִי לֹא דַּהֲוָה מָלֵיךְ אחאב עֲלַיְיהוּ – על כל האומות, הֵיכִי מָצֵי מַשְׁבַּע לְהוּ – איך יכול להשביעם, הרי לא ישבעו לו, אלא מוכח שמלך על כל העולם.

וכן נְבוּכַדְנֶצַּר מלך על כל העולם, דִּכְתִיב 'וְעַתָּה אַנְכִי נָתַתִּי אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה בְּיַד נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל, וגו' וְהָיָה הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא [יַעַבְדוּ אֹתוֹ אֶת נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל, וְאֵת אֲשֶׁר לֹא] יִתֵּן אֶת צַוָּארוֹ בְּעֹל מֶלֶךְ בָּבֶל, בַּחֶרֶב וּבָרָעָב וּבַדֶּבֶר אֶפְקֹד עַל הַגּוֹי הַהוּא נְאֻם ה'. הרי שנתן לו ה' ממשלה על כל העולם.

וכן אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מלך בכיפה, כתָּא דַּאֲמָרַן, שנאמר 'הַמֶּלֶךְ מֵהֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ', ללמד שמלך על כל העולם כולו.

(סִימָן לשמות המלכים שהגמרא מקשה מהם, שלמה סנחריב דריוש כורש).
מקשה הגמרא: וְתוּ לֵיכָּא – וכי מלבד מלכים אלו לא היו עוד שמלכו בכיפה. וְהָא אִיכָּא שְׁלֹמֹה, שנאמר בו (מלכים א׳ ה ד) ׳כִּי הוּא רֹדֶה בְּכָל עֵבֶר הַנָּהָר מִתִּפְסַח וְעַד עַזָּה׳, ודרשו לעיל (ע״א) שמלך על כל העולם. מתרצת הגמרא: לא הזכירוהו משום דלא סָלְיָק מַלְכוּתֵיהּ – לא עמדה מלכותו ובסוף ירד ממלכותו, שנאמר (קהלת א יב) ׳אֲנִי קֹהֶלֶת הָיִיתִי מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלָיִם׳, שמשמע שהיה מלך וירד ממלכותו.
מקשה הגמרא: הָנִיחָא – מובן הדבר לְמַאן דְּאָמַר שבתחילה היה שלמה מֶלֶךְ וּלבסוף היה חֲרִיוּט עד סוף ימיו, שמשום כך לא מנאוהו עם המלכים שמלכו בכיפה עד סוף ימיהם. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר שבתחילה היה מֶלֶךְ וְאחר כך חֲרִיוּט וּבסוף שוב היה מֶלֶךְ – שחזר למלכותו, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר – מדוע לא מנאוהו. מתרצת הגמרא: שְׁלֹמֹה, מִילְּתָא אַחֲרִיתִי הָוָה בֵּיהּ – מטעם אחר לא מנאוהו, משום שֶׁמָּלַךְ עַל הָעֶלְיוֹנִים [–השדים] וְעַל הַתַּחְתּוֹנִים [–בני אדם], כי היה כסא מלכותו בשמים מעל השדים שמשוטטים באויר תחת השמים, שֶׁנֶּאֱמַר (דבה״י א׳ כט כג) ׳וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא ה״, וכסא ה׳ הוא בשמים, ולכן לא נמנה עם המלכים שמלכו רק בתחתונים.
מקשה הגמרא: וְהָא חָוָה גם סַנְחֵרִיב שמלך בכיפה, דִּכְתִיב כשעלה סנחריב לכבוש את ירושלים בימי חזקיהו המלך, שאמר שליחו בשמו (ישעיה לו ב) ׳מִי בְכָל אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הִצִּילוּ אֶת אַרְצָם מִיָּדִי כִּי יַצִּיל ה׳ אֶת יְרוּשָׁלַיִם מִיָּדִי׳. הרי ששלט בכל הארצות. מתרצת הגמרא: הָא אִיכָּא יְרוּשָׁלַיִם דְּלֹא כְּבְשָׁהּ, כמבואר שם שנגף ה׳ את חילותיו ומתו מאה שמונים וחמשה אלף איש בלילה אחד, ואף הוא עצמו מת ביד בניו.
מקשה הגמרא: וְהָא אִיכָּא גם דָּרְיָוֶשׁ שמלך בכיפה, דִּכְתִיב אחר שה׳ הציל את דניאל מגוב האריות (דניאל ו כו) ׳דָּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא כָּתַב לְכָל עַמְמַיָּא אֻמַּיָּא וְלִשָׁנַיָּא דִּי דָיְרִין בְּכָל אַרְעָא שְׁלָמְכוֹן יִסְגֵּא׳ – דריוש המלך כתב אגרות לכל אומות העולם לספר את הנס, וציום לירא מה׳. הרי ששלט בכל הארצות. מתרצת הגמרא: אף ששלט על ארצות רבות, אבל הָא אִיכָּא שֶׁבַע מדינות דְּלֹא מָלַךְ עֲלַיְיהוּ, דִּכְתִיב (שם ו ב) ׳שֵׁפֶר קֳדָם דָּרְיָוֶשׁ וַהֲקִים עַל מַלְכוּתָא לַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא מְאָה וְעֶשְׂרִין׳ – הוטב הדבר לפני דריוש והעמיד מאה ועשרים שרים, שיהיה כל אחד ממונה על מדינה אחת ממלכותו. הרי שמלך על מאה ועשרים מדינות. ואילו אצל אחשורוש כתוב, שמלך על מאה עשרים ושבע מדינות, נמצא שהיו שבע מדינות שדריוש לא מלך עליהם.
מקשה הגמרא: וְהָא אִיכָּא גם כּוֹרֶשׁ שמלך בכיפה, דִּכְתִיב (עזרא א ב) ׳כֹּה אָמַר כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כֹּל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי ה״, ומדוע לא מנאוהו. מתרצת הגמרא: הָתָם אִשְׁתַּבּוּחֵי הוּא דְּקָא מְשַׁתַּבַּח בְּנַפְשֵׁיהּ – הוא התגאה שמולך על כל העולם, אבל באמת לא מלך על כל העולם.
הגמרא חוזרת לבאר את פסוקי המגילה: ׳בַּיָּמִים הָהֵם בְּשֶׁבֶת הַמֶּלֶךְ׳, משמע שמיד כשישב על כסא המלוכה עשה משתה. וּכְתִיב בָּהֲדֵיהּ – בפסוק אחריו ׳בִּשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתֶּה׳, הרי שהמשתה היה רק בשנה השלישית. וכיצד יתיישבו הפסוקים.
מבארת הגמרא: אָמַר רָבָא, אכן המשתה היה בשנה השלישית, וּמַאי שכתוב ׳בְּשֶׁבֶת׳ היינו לְאַחַר שֶׁנִּתְיַישְׁבָה דַּעְתּוֹ, שבתחילת מלכותו דאג שלאחר שבעים שנה לגלות בבל, יצאו ישראל מידו, אבל בשנה השלישית למלכותו שאז מלאו שבעים שנה לגלות בבל [לפי חשבונו, וכמו שיבואר להלן] ולא נגאלו, חשב ששוב לא יגאלו ולא יבנה בית המקדש, ונתיישבה דעתו, ועשה משתה, והשתמש בכלי המקדש.
הגמרא מבארת את חשבון שבעים השנים שחישב אחשורוש: אָמַר אחשורוש, בְּלֵשַׁצַּר שנענש, הוא משום שחִשֵּׁב שבעים שנה, וְטָעָה בחשבון, שסבר שמלאו שבעים שנה שבע שנים קודם לכן, ולכך נענש על שימושו בכלי הקודש, אבל אֲנָא [–אחשורוש] חֲשִׁיבְנָא וְלֹא טָעֵינָא – חישבתי שעברו שבעים שנה ולא טעיתי, ולא יגאלו עוד, ולא אענש על השימוש בכלי הקודש.
נבוכדנצר מלך בבל בא לארץ ישראל ונלחם במלכי יהודה שבאותה תקופה והגלם עם ישראל לבבל. ובכל פעם גלו חלק מישראל. כמבואר להלן.
בשנה הרביעית למלכות יהויקים מלך יהודה שהיתה שנה שניה למלכות נבוכדנצר בבבל, עלה נבוכדנצר לארץ ישראל וכבש את יהויקים תחתיו, והגלהו עם מקצת כלי המקדש, ומיד אחר כך החזירו לירושלים שימלוך תחתיו ויכנע לו. אחר שלש שנים מרד יהויקים בנבוכדנצר, וחזר למלכותו לשלש שנים נוספות, עד ששלח נבוכדנצר גדודי כשדים שהגלו את יהויקים לבבל.
בזמן ההוא המליך נבוכדנצר את יהויכין בן יהויקים למלך, ולאחר שלשה חדשים הגלה גם אותו לבבל. בגלות זו הגלה עשרת אלפי איש מחשובי העם והחכמים והגיבורים, וכן הגלה אוצרות המקדש ואוצרות המלכות, והשאיר בארץ את פשוטי העם החלשים, והמליך עליהם את צדקיהו.
אחר עשרה שנה הגלה גם אותו והעניש, והחריב את ירושלים והמקדש על ידי השר נבוזראדן, והגלה את העם הנשאר, חוץ ממעט עניים שהניח בארץ ישראל שיעבדו את השדות והכרמים. וכן לקח לבבל את כל כלי המקדש שנשארו, ואת הנחושת של העמודים והמכונות.
מבארת הגמרא: מַאי הִיא – מה היה חשבונו של בלשצר, ומה היתה טעותו, דִּכְתִיב (ירמיה כט י) ׳כִּי לְפִי מְלֹאת לְבָבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד אֶתְכֶם וגו׳ לְהָשִׁיב אֶתְכֶם אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה׳, כלומר, אחר שבעים שנה ישובו בני ישראל לארצם. וּכְתִיב (דניאל ט ב) ׳לְמַלֹּאות לְחָרְבוֹת יְרוּשָׁלַיִם שִׁבְעִים שָׁנָה׳. והבין בלשצר מהפסוק הראשון, שמחשבים את שבעים השנים מתחילת מלכות בבל, וְחָשׁוֹב [–חישב] אַרְבָּעִין וְחַמֵּשׁ שנה דְּמָלַךְ נְבוּכַדְנֶצַּר מעת שנטל את המלוכה ממלך אשור, ועוד עֶשְׂרִים וּתְלָת [–עשרים ושלש] שנה דְּמָלַךְ אֱוִיל מְרוֹדַךְ בנו, וְעוֹד תַּרְתֵּי [–שנתיים] דְּיַרְיַהּ – שכבר מלך בלשצר עצמו, הָא – הרי נשלמו שִׁבְעִים שנה למלכות בבל ועדיין לא נגאלו, הרי שלא יגאלו עוד, ולכך אַפֵּיק מָאנֵי דְּבֵי מַקְדְּשָׁא – הוציא את כלי המקדש שהגלה נבוכדנצר, וְאִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהוּ במשתה שעשה.
לפני שיבואר מה טעה בלשצר, מבררת הגמרא מנין נלמד כמה שנים מלכו נבוכדנצר ואויל מרודך: וּנְבוּכַדְנֶצַּר מְנָלָן דְּאַרְבָּעִין וְחַמֵּשׁ שְׁנִין מָלַךְ. מבארת הגמרא: מִדְּאָמַר מַר בברייתא על זמן תחילת גלות בבל, שמצאנו על כך בפסוקים זמנים שונים, שבירמיה (נב כח) כתוב, ׳זֶה הָעָם אֲשֶׁר הָגְלָה נְבוּכַדְרֶאצַּר בִּשְׁנַת שֶׁבַע׳, והיינו שִׁנּוֹי בִּשנת שֶׁבַע לנבוכדנצר, ובגלות יהויכין (מלכים ב׳ כד יב) כתוב, ׳וַיִּקַּח אתו מֶלֶךְ בָּבֶל בִּשְׁנַת שְׁמֹנֶה לְמָלְכוֹ׳, והיינו שִׁנּוֹי בִּשנת שְׁמוֹנֶה לנבוכדנצר. ועוד כתוב בירמיה (נב כט), ׳בִּשְׁנַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לִנְבוּכַדְרֶאצַּר [הגלה] מִירוּשָׁלַיִם נֶפֶשׁ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שִׁלְשִׁים וּשְׁנָיִם׳, והיינו שִׁנּוֹי בִּשנת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לנבוכדנצר, ומאידך כתוב שם (נב יב) ׳הִיא שְׁנַת תְּשַׁע עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בָּא נְבוּזַרְאַדָן רַב טַבָּחִים׳ וגו׳, והיינו שִׁנּוֹי בִּשנת תְּשַׁע עֶשְׂרֵה לנבוכדנצר.
מבארת הברייתא: הפסוקים מדברים על שתי גלויות בלבד, את הגלות הראשונה אמנם גָּלוּ בְּשֶׁבַע – בשנה השביעית לְכִיבּוּשׁ נבוכדנצר את יְהוֹיָקִים, והיא גָּלוּת יְהוֹיָכִין, אבל היא נמנית גם לשנה השמינית לנבוכדנצר, כיון שֶׁהִיא היתה בשנת שְׁמוֹנֶה לְמלכות נְבוּכַדְנֶצַּר, ובגלות זו גלו עשרת אלפי איש מחשובי העם וגיבורי ישראל וחלק מכלי המקדש. והגלות השניה אמנם גָּלוּ בִּשנת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לְכִיבּוּשׁ יְהוֹיָקִים, והיא גָּלוּת צִדְקִיָּהוּ, אבל היא נמנית גם לשנת תשע עשרה לנבוכדנצר, כיון שֶׁהִיא היתה בשנת תְּשַׁע עֶשְׂרֵה לְמלכות נְבוּכַדְנֶצַּר, ואז גלו רוב העם וכל כלי המקדש שנשארו. ומבארת הגמרא: מנין שכבש נבוכדנצר את יהויקים בשנה השניה למלכותו, דְּהא אָמַר מַר, בִּשְׁנָה רִאשׁוֹנָה למלכותו כִּיבֵּשׁ נבוכדנצר את נִינְוֵה עיר המלוכה של מלך אשור, וּבִשְׁנִיָּה כִּיבֵּשׁ את יְהוֹיָקִים.

המשך בעמוד קמב

סיום חשבון השנים של מלכות נבוכדנצר: **ו**לפי זה נדע כמה שנים מלך נבוכדנצר, **דִּכְתִיב** (ירמיה נב לא) **'**וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים וָשֶׁבַע שָׁנָה לְגָלוּת יְהוֹיָכִן מֶלֶךְ יְהוּדָה, בִּשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ, נָשָׂא אֱוִיל מְרֹדַךְ מֶלֶךְ בָּבֶל [בִּשְׁנַת מַלְכֻתוֹ] אֶת רֹאשׁ יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיֹּצֵא אוֹתוֹ מִבֵּית הַכָּלָא', הרי שאויל מרודך התחיל למלוך שלושים ושבע שנים אחר גלות יהויכין, ועד אז מלך נבוכדנצר, ותוסיף עוד תָּמְנֵי – שמונה שנים שמלך נבוכדנצר עד גלות יהויכין [כמבואר לעיל], **ו**עוד תְּלָתִין וְשַׁבְעָ שנות גלות יהויכין, חֲרֵי אַרְבְּעִין וְחַמֵּשׁ שנות מלוכה דִּנְבוּכַדְנֶצַּר.

ממשיכה הגמרא לבאר: וְעֶשְׂרִין וּתְלָת שנה דְּמלך אֱוִיל מְרוֹדַךְ, לא נלמד מפסוק, אלא גְּמָרָא – מסורת היא בידינו. **ו**לחשבון זה הוסיף בלשצר את תַּרְתֵּי שנות מלכות דִּידֵיהּ – של עצמו, **ה**ָא נשלמו שַׁבְעִין שנה למלכות בבל.

ואָמַר בלשצר, חֲשָׁתָא שלא נתקיימה נבואת ירמיה, **וַ**דַּאי **תּוּ לָא** מִיפָּרְכִי – שוב ה' לא יגאלם, ולכן אַפֵּיק מָאנֵי [–הוציא כלים] דְּבֵי מַקְדְּשָׁא **וְ**אִשְׁתַּמַּשׁ בְּהוּ בסעודתו. **ו**הֵיינוּ דְּקָאָמַר לֵיהּ דָּנִיֵּאל (דניאל ה כג) 'וְעַל מָרֵי שְׁמַיָּא הִתְרוֹמַמְתָּ וְלָאנָיָא דִּי בַיְתֵהּ הַיְתִיו קָדָמָךְ' – על אדון השמים התגאית וכלי ביתו הביאו לפניך. **ו**מיד קיבל בלשצר עונשו, כדִּכְתִיב (שם ה ל) 'בֵּהּ בְּלֵילְיָא קְטִיל [–בלילה ההוא נהרג] בֵּלְשַׁאצַר מַלְכָּא [כַּשְׂדָּאֵי]'. **ו**כְתִיב (שם ו א) 'וְדָרְיָוֶשׁ מָדָאָה קַבֵּל מַלְכוּתָא בַּר שְׁנִין שִׁתִּין וְתַרְתֵּין' – דריוש מלך בבל קיבל מלכותו בשהיה בן ששים ושתים שנה.

ועל כך אָמַר אחשורוש, אֵיהוּ [–בלשצר] מִיטְעָא טָעֵי בחשבונו ולכן נענש, אבל אֲנָא חֲשִׁיבְנָא היטב **וְ**לֹא טָעֵינָא. שבלשצר חישב שבעים שנה מתחילת מלכות נבוכדנצר, וזו טעות, דמי כְּתִיב לפי מלאת שבעים שנה 'לְמַלְכוּת בָּבֶל', הלא 'לְבָבֶל' כְּתִיב, ומַאי המשמעות 'לְבָבֶל', לְגָלוּת בָּבֶל – משגלה יהויכין לבבל, ולפי זה כַּמָּה בְּצִירָן – כמה שנים חסרות לשבעים שנה לגלות בבל, תַּמְנֵי – שמונה שנים, שהרי בשנה השמינית לנבוכדנצר הגלה את יהויכין, כמבואר לעיל, ולכך חֲשִׁיב אחשורוש וְעָיֵיל חִילּוּפֵיהוּ – והוסיף שמונה שנים אחרות במקום החסרות, שהם, הָדָא דְּבֵלְשַׁצַּר, כלומר השנה השלישית למלכותו, וְעוד חֲמֵשׁ שנים דְּמלכות דָּרְיָוֶשׁ וְכוֹרֶשׁ, ועוד תַּרְתֵּי [–שנתיים] דִּידֵיהּ – שכבר מלך אחשורוש עצמו, הָא נשלמו שִׁבְעִין שנה לגלות בבל. **ו**כֵיוָן דְּחָזֵי בשנת שלש למלכו דְּמָלוֹ שִׁבְעִין שנה **וְ**לֹא אִיפְּרוֹק ישראל מגלותם, אֲמַר, הַשְׁתָּא אין לחשוש עוד, **וְ**וַדַּאי תּוּ לֹא מִיפְּרְכִי, ולכן אַפֵּיק מָאנֵי דְּבֵי מַקְדְּשָׁא **וְ**אִשְׁתַּמַּשׁ בְּהוּ במשתה. וגם הוא נענש, שכָּא שָׁטָן וְרִיקָּם בֵּינֵיהֶן, **וְ**הָדַר אחשורוש אֶת וַשְׁתִּי.

מקשה הגמרא: **וְ**הָא שֵׁפִיר חָשִׁיב – הלא אחשורוש חישב כהוגן את שבעים השנים, ומדוע לא נגאלו לאחריהם. מתרצת הגמרא: אֵיהוּ [–אחשורוש] נַמִּי מִיטְעָא טָעֵי בחשבון, משום דְּאִיבְּעֵי לֵיהּ לְמִימְנֵי – היה צריך למנות מֵחָרְבוֹת יְרוּשָׁלַיִם – משנחרבה ירושלים בשנת תשע עשרה לנבוכדנצר, שנאמר (דניאל ט ב) 'לְמַלֹּאוֹת לְחָרְבוֹת יְרוּשָׁלַיִם שִׁבְעִים שָׁנָה'.

מקשה הגמרא: סוֹף סוֹף כַּמָּה בְּצִירָן – כמה חסר ממניינו של אחשורוש, (חדיסר) [חַד תְּרֵי] – אחת עשרה שנים, שאחשורוש מנה משנת שמונה לנבוכדנצר, והיה לו למנות משנת תשע עשרה, ואם כן אֵיהוּ [–אחשורוש] כַּמָּה שנים מָלַךְ, אַרְבֵּיסַר שנה, ולפי זה בִּשנת אַרְבֵּיסַר דִּידֵיהּ [–של אחשורוש] שהסתיימו שבעים שנה מחורבן ירושלים, אֵיבָּעֵי לֵיהּ לְמִיבְנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, **וְ**אַלְמָה כְּתִיב אחר שכורש ציוה להפסיק את בנין הבית (עזרא ד כד) 'בְּאֵדַיִן בְּטֵלַת עֲבִידַת בֵּית אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וְהָוַת בָּטְלָא עַד שְׁנַת תַּרְתֵּין לְמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס' – אז היתה בטילה מלאכת בית ה' שבירושלים, עד השנה השניה למלכות דריוש מלך פרס. ורק אז בנו את המקדש, וכל ימי אחשורוש לא בנו, נמצא שהגלות נמשכה יותר משבעים שנה.

אָמַר רָבָא, אכן המנין הוא מחורבן ירושלים, שהיא שנת תשע עשרה לנבוכדנצר, אלא שהשנים שנמנו לעיל משנות המלכים, שָׁנִים מְקוּטָּעוֹת הָווּ – יש שנים שנבלעו זו בזו, וחסרו שתי שנים להשלים מנין שבעים שנה, ולכך נשתהה בנין הבית עד השנה השניה למלכות דריוש השני.